

WETTELIJKE SAMENWONING INFOBROCHURE

Sinds 1 januari 2000 trad de wet op de wettelijke samenwoning in voege. Hierdoor kunnen samenwonenden een juridische zekerheid bekomen die vergelijkbaar is met deze van gehuwden.

Twee personen, ongeacht hun geslacht of verwantschap kunnen op de dienst burgerzaken een verklaring van wettelijke samenwoning afleggen die kan gepaard gaan met de opstelling van een notariële overeenkomst (samenlevingscontract) die de rechten en plichten van beide partijen regelt.

Beide partijen moeten juridisch bekwaam zijn om contracten aan te gaan en zij mogen niet verbonden zijn door een huwelijk of door een nog bestaande wettelijke samenwoning. De verklaring wettelijke samenwoning kan worden beëindigd op volgende manieren:

- § 1. Beide partijen (of één van beiden) treden in het huwelijk of overlijden;
- § 2. Onderlinge beslissing tot beëindiging van het contract: verklaring af te leggen op de dienst burgerzaken;
- § 3. Éénzijdige beëindiging van het contract op de dienst burgerzaken (de dienst burgerzaken moet wel de andere partij via gerechtsdeurwaardersexploot in kennis stellen = de kosten van deze betekening dienen vooraf betaald te worden).

De wettelijke draagwijdte van de verklaring voor beiden kan als volgt worden omschreven:

Sinds 18 mei 2007 is het statuut qua erfrecht veranderd voor wettelijk samenwonenden. Vroeger konden wettelijk samenwonenden niet van elkaar erven of slechts een beperkt deel (reservatair deel). Vanaf 18 mei 2007 is dit veranderd. De wettelijk samenwonenden erven automatisch het vruchtgebruik van de woning (onroerend goed of nemen de huur over van een huurwoning) en de huisraad die zich erin bevindt.

Er kunnen aan de langstlevende wettelijk samenwonende meer erfrechten gegeven worden. Volgens de nieuwe versie van de wet kunnen de giften aan de langstlevende wettelijk samenwonende de gehele nalatenschap omvatten. Dit laatste dient dan wel geregeld te worden in een testament bij de notaris.

Het beste is om, als wettelijk samenwonenden, langs te gaan bij de notaris indien u eigendom verworven heeft of wil verwerven of indien u uw nalatenschap wil overdragen aan uw partner.

Verder gelden voor wettelijk samenwonenden volgende regels:

- § 1. Als u in een huis woont waarvan **één van beiden eigenaar** is, kan de eigenaar het huis niet zomaar verkopen, wegschenken of verhuren zonder de toestemming van de ander. Dat geldt eveneens voor de huisraad.
- § 2. Partners die wettelijk samenwonen hebben allebei recht te wonen in het huis dat ze huren, zelfs als dat contract op naam van één van beiden staat.
- § 3. De wettelijk samenwonenden moeten samen, in verhouding tot hun inkomsten, bijdragen in de kosten van het samenleven. Zij zijn ook **elk verantwoordelijk voor de schulden die gemaakt werden voor dat samenleven en de kinderen**.
- § 4. 'Onverdeelde eigendom' = alles waarvan niet kan aangetoond worden dat het van één persoon is, wordt verondersteld van beiden te zijn.
- § 5. De samenwonenden kunnen beroep doen op de vrederechter bij wederzijdse geschillen.

EEN EXTRA WOORDJE UITLEG:

Samenwonen

Samenwonen zonder gehuwd te zijn is een vrij veel gekozen samenlevingsvorm. Er bestaan verschillende redenen om ongehuwd samen te wonen. Sommigen, vooral jongeren, beschouwen het als een voorbereiding op het huwelijk. Voor anderen betreft het een principiële keuze. Vele onthuwden, met name gescheiden personen en verweduwd, die een nieuw partnerschap aangaan, kiezen voor deze vorm van samenleven. De kloof tussen de juridische positie van gehuwden en die van ongehuwd samenwonenden is groot. De wet tot invoering van de wettelijke samenwoning heeft daar niet echt zoveel aan veranderd. Deze wet dateert van 23 november 1998 en is in werking getreden op 1 januari 2000. De wetgever had trouwens niet de bedoeling een wettelijk gelijkwaardig alternatief aan te bieden dat het huwelijk zou kunnen vervangen. Zijn bedoeling was enkel meer juridische zekerheid te geven aan de ongehuwd samenwonenden. Daarvoor werden enkele bepalingen uit het huwelijksrecht toegepast op de wettelijke samenwoning. Maar deze samenwoning heeft geen enkel verband met de burgerlijke stand. Door de invoering van de wettelijke samenwoning wordt bovendien het onderscheid met de 'gewone samenwoning' benadrukt. Voortaan worden als samenwonenden beschouwd: enerzijds de wettelijke samenwonenden en anderzijds de gewone of ook feitelijke samenwonenden.

Feitelijk samenwonen

Voor feitelijke samenwonenden zijn er, in tegenstelling tot gehuwden en thans ook tot wettelijk samenwonenden, geen specifieke beschermingsregels uitgewerkt. De basisregels die voor de gehuwden gelden zijn dus niet van toepassing op de gewoon samenwonenden. Trouwens, de feitelijke samenwoning wijst niet enkel en alleen op de samenlevingsvorm van twee personen die een partnerschap aangaan en uitbouwen. Meerdere personen kunnen feitelijk samenwonen, ongeacht de aard van hun relatie, hun verwantschap en hun geslacht.

Geen specifieke beschermingsregels

Feitelijk samenwonenden zijn elkaar geen trouw en hulp verschuldigd en moeten elkaar niet financieel, noch moreel bijstaan. Ze moeten wettelijk gezien niet ieder naar eigen vermogen en in redelijke mate bijdragen tot de lasten van hun gemeenschappelijk huishouden. Hun verblijfplaats geniet geen specifieke bescherming. De samenwonende die geen medehuurder of mede-eigenaar van de woning is, heeft geen recht van inspraak in de huur of verkoop van de woonst. Tegen een mogelijke ontzegging van de toegang tot de woning, kan hij of zij dan ook weinig inbrengen.

Wettelijk samenwonen

In tegenstelling tot de feitelijke samenwoning is de wettelijke samenwoning enkel mogelijk tussen twee personen. Samenlevingsvormen met meer dan twee personen komen niet in aanmerking. De wet legt geen beperkingen op in de aard van de verhouding en in het geslacht. De wettelijke samenwoning is dus evengoed van toepassing op twee samenwonende verwanten (familieleden) als op twee homoseksuele samenwonenden. De enige twee voorwaarden zijn dat de samenwonenden niet verbonden mogen zijn door een huwelijk of door een andere wettelijke samenwoning, en dat ze bekwaam moeten zijn om contracten aan te gaan (wat onder meer meerderjarigheid inhoudt).

Een grotere rechtsbescherming

Door de invoering van de wettelijke samenwoning worden enkele basisregels van het huwelijk overgenomen. Zo moeten de wettelijke samenwonenden ieder naar evenredigheid van hun mogelijkheden bijdragen in de lasten van hun samenleving. De gezinswoning geniet dezelfde bescherming als in een huwelijk: beide samenwonenden hebben recht van inspraak in de inrichting, de huur of verkoop van de woonst, ongeacht wie van beiden het huurcontract heeft aangegaan of eigenaar van de woning is.

Formaliteiten inzake samenwonen

Personen die willen samenwonen doen de gebruikelijke aangifte van hun nieuwe verblijfplaats aan de gemeente of stad waar ze zich gaan vestigen. Ze brengen de nodige diensten en instellingen op de hoogte van hun nieuwe verblijfplaats, maar ook van hun nieuwe gezinstoestand.

Waar kan men nog informatie inwinnen?

Personen die een wettelijke samenwoning willen aangaan kunnen dit doen door daarvan een verklaring af te leggen voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeenschappelijke woonplaats. **Beide personen dienen verplicht aanwezig te zijn om een verklaring af te leggen.** Naast enkele persoonsgegevens, de datum van verklaring, de gemeenschappelijke woonplaats en de handtekening van beide partijen, bevat het geschrift ook nog de vermelding van de wil van de twee personen die wettelijk willen samenwonen, de vermelding dat de beide personen vooraf kennis hebben genomen van de juridische bepalingen van de wettelijke samenwoning en, in voorkomend geval, de vermelding van een overeenkomst die de personen hebben gesloten om hun wettelijke samenwoning te regelen. De ambtenaar van de burgerlijke stand gaat vervolgens na of de beide personen voldoen aan de wettelijke voorwaarden en maakt bijgevolg in gunstig geval melding van de verklaring in het bevolkingsregister.

Informatie over de formaliteiten inzake huwen en samenwonen kan je inwinnen bij de **dienst Bevolking van je gemeente.**

Notaris - advocaat : Welk advies geven zij?

Informatie over huwen en samenwonen, over de huwelijksvermogensstelsels en over het onderscheid tussen de feitelijke en de wettelijke samenwoning, over huwelijkscontracten en samenlevingscontracten, over de rechten en plichten van de echtgenoten en van samenwonenden, kan bij een **notaris** worden ingewonnen. Hij is de best geplaatste persoon om daarover het gepaste advies te geven. Op een notaris wordt trouwens ook bij andere belangrijke gebeurtenissen beroep gedaan, zoals adoptie (en andere zaken uit het familierecht), aan- of verkoop van een onroerend goed, overlijden van de partner of van een familielid (erfrecht), de oprichting van een vennootschap enz. Naast het verstrekken van advies bestaat de taak van een notaris in het opstellen en bekrachtigen van allerlei akten. Door mensen te adviseren in moeilijke kwesties speelt de notaris ook een belangrijke rol in het voorkomen van conflicten. De keuze van een notaris is steeds volledig vrij. Elke partij kan dus bij het opstellen en bekrachtigen van een akte een notaris naar keuze inschakelen. De kosten van een notaris zijn vooraf bepaald door wettelijk vastgestelde tarieven. Het verstrekken van advies is doorgaans kosteloos. De notarissen zijn verenigd in een federatie. Informatie over de taken en tarieven van de notaris, alsook allerlei informatiebrochures over notariële kwesties (van geboorte tot overlijden) kan bij deze federatie eveneens worden bekomen.

Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat

Bergstraat 30-32
1000 Brussel
02 505 08 11 of 02 505 08 50
02 505 08 59
<http://www.notaris.be>

Wettelijk samenwonen en erfenis

Hiervoor kan u terecht bij de notaris.

Wettelijk samenwonen en de fiscus

Voor de toepassing van de inkomstenbelasting worden de **wettelijk** samenwonenden vanaf 2005 gelijkgesteld met gehuwden. Dankzij het huwelijksquotiënt kreeg een gehuwd koppel waarvan slechts één van de echtgenoten een beroepsinkomen had een belastingvoordeel. Een gedeelte van dat beroepsinkomen werd immers op naam van de niet-werkende echtgenoot gezet. Hierdoor kom je in een lagere belastingschijf.

Vanaf 2005 werd dit voordeel ook toegekend aan wettelijk samenwonenden die moeten rondkomen met één inkomen. Indien beide partners een inkomen hebben wordt een decumul van de beroepsinkomsten toegepast. Elke partner betaalt dan belastingen op zijn/haar eigen inkomen.

Niet gemeenschappelijke onroerende inkomsten worden bij het beroepsinkomen van 1 partner geteld.

Gemeenschappelijke inkomsten worden verdeeld tussen de partners.

VOLGENDE ARTIKELS UIT HET BURGERLIJK WETBOEK DIENEN VERPLICHT GELEZEN TE WORDEN VÓÓR HET AFLEGGEN VAN DE VERKLARING WETTELIJKE SAMENWONING!

Artikel 1475

- § 1.** Onder 'wettelijke samenwoning' wordt verstaan de toestand van samenleven van twee personen die een verklaring hebben afgelegd overeenkomstig artikel 1476.
- § 2.** Om een verklaring van wettelijke samenwoning te kunnen afleggen, moeten beide partijen voldoen aan de volgende voorwaarden :
- 1° niet verbonden zijn door een huwelijk of door een andere wettelijke samenwoning;
 - 2° bekwaam zijn om contracten aan te gaan overeenkomstig de artikelen 1123 en 1124.

Artikel 1476

- § 1.** Een verklaring van wettelijke samenwoning wordt afgelegd door middel van een geschrift dat tegen ontvangstbewijs wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeenschappelijke woonplaats. Dat geschrift bevat de volgende gegevens:
- 1° de datum van de verklaring;
 - 2° de naam, de voornamen, de plaats en de datum van geboorte en de handtekening van beide partijen;
 - 3° de gemeenschappelijke woonplaats;
 - 4° de vermelding van de wil van beide partijen om wettelijk samen te wonen;
 - 5° de vermelding dat beide partijen vooraf kennis hebben genomen van de inhoud van de artikelen 1475 tot 1479;
 - 6° in voorkomend geval, de vermelding van de overeenkomst die is bedoeld in artikel 1478, die de partijen hebben gesloten.

De ambtenaar van de burgerlijke stand gaat na of beide partijen voldoen aan de wettelijke voorwaarden inzake de wettelijke samenwoning en maakt in voorkomend geval melding van de verklaring in het bevolkingsregister.

- § 2.** De wettelijke samenwoning houdt op wanneer één van de partijen in het huwelijk treedt of overlijdt, of wanneer er een einde aan wordt gemaakt overeenkomstig het bepaalde in deze paragraaf.
- De wettelijke samenwoning kan worden beëindigd hetzij in onderlinge overeenstemming door de samenwonenden, hetzij eenzijdig door een van de samenwonenden door middel van een schriftelijke verklaring die tegen ontvangstbewijs wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, zoals bepaald in het volgende lid. Dit geschrift bevat de volgende gegevens:
- 1° de datum van de verklaring;
 - 2° de naam, de voornamen, de plaats en de datum van geboorte van beide partijen en de handtekening van beide partijen of van de partij die de verklaring aflegt;
 - 3° de woonplaats van beide partijen;
 - 4° de vermelding van de wil de wettelijke samenwoning te beëindigen.

De verklaring van de beëindiging in onderlinge overeenstemming wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van beide partijen of, indien de partijen geen woonplaats hebben in dezelfde gemeente, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van één van hen. In dat geval geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand kennis van de beëindiging binnen acht dagen bij aangetekende brief aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van de andere partij.

De **eenzijdige verklaring** van de beëindiging wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van beide partijen of, indien de partijen geen woonplaats hebben in dezelfde gemeente, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats van de partij die de verklaring aflegt. De ambtenaar van de burgerlijke stand betekent binnen acht dagen de beëindiging bij **gerechtsdeurwaardersexploot** (kosten* aan verbonden) aan de andere partij en in voorkomend geval geeft hij er kennis van bij aangetekende brief binnen dezelfde termijn aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van de andere partij. In elk geval moeten de kosten* van de betekening en de kennisgeving vooraf worden betaald door hen die de verklaring afleggen. De ambtenaar van de burgerlijke stand maakt melding van de beëindiging van de wettelijke samenwoning in het bevolkingsregister.

Artikel 1476bis

Er is geen wettelijke samenwoning wanneer, ondanks de geuite wil van beide partijen om wettelijk samen te wonen, uit een geheel van omstandigheden blijkt dat de intentie van minstens een van beide partijen kennelijk enkel gericht is op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel dat is verbonden aan de staat van wettelijk samenwonende.

Artikel 1476ter

Er is evenmin een wettelijke samenwoning wanneer deze wordt aangegaan zonder vrije toestemming van beide wettelijk samenwonenden of de toestemming van minstens een van de wettelijk samenwonenden werd gegeven onder geweld of bedreiging.

Artikel 1476quater

De ambtenaar van de burgerlijke stand weigert melding te maken van de verklaring van wettelijke samenwoning indien hij vaststelt dat de verklaring betrekking heeft op een in de artikelen 1476bis en 1476ter bedoelde situatie.

Indien er een ernstig vermoeden bestaat dat de verklaring betrekking heeft op een in de artikelen 1476bis en 1476ter bedoelde situatie, kan de ambtenaar van de burgerlijke stand, de melding van de verklaring van wettelijke samenwoning uitstellen, na eventueel het advies van de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement waarin de partijen voornemens zijn de verklaring van wettelijke samenwoning af te leggen, te hebben ingewonnen, gedurende ten hoogste twee maanden vanaf de afgifte van het in artikel 1476, § 1 bedoelde ontvangstbewijs, teneinde bijkomend onderzoek te verrichten.

De procureur des Konings kan deze termijn verlengen met hoogstens drie maanden. In dat geval, geeft hij van zijn beslissing kennis aan de ambtenaar van de burgerlijke stand die de belanghebbende partijen ervan in kennis stelt.

Indien de ambtenaar van de burgerlijke stand binnen de in het tweede lid bepaalde termijn geen definitieve beslissing heeft genomen, dient hij onverwijld melding van de verklaring van wettelijke samenwoning te maken in het bevolkingsregister.

In geval van een in het eerste lid bedoelde weigering, brengt de ambtenaar van de burgerlijke stand, zijn met redenen omklede beslissing onverwijld ter kennis van de belanghebbende partijen. Terzelfdertijd wordt een afschrift hiervan, samen met een kopie van alle nuttige documenten, verzonden naar de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement waarin de beslissing tot weigering genomen werd en aan de Dienst Vreemdelingenzaken.

Tegen de weigering door de ambtenaar van de burgerlijke stand om van de verklaring van wettelijke samenwoning melding te maken, kan door de belanghebbende partijen binnen de maand na de kennisgeving van deze beslissing beroep worden aangetekend bij de rechtbank van eerste aanleg.

Artikel 1476quinquies

§ 1. In de in de artikelen 1476bis en 1476ter bedoelde gevallen, kan een vordering tot nietigverklaring worden ingesteld door de wettelijk samenwonenden zelf en door allen die daarbij belang hebben. De Procureur des Konings vordert de nietigheid van een dergelijke wettelijke samenwoning. Elk exploit van betekening van een vonnis of arrest dat een wettelijke samenwoning nietig verklaart, wordt door de optredende gerechtsdeurwaarder onmiddellijk in afschrift meegedeeld aan de griffier van het gerecht dat de beslissing heeft uitgesproken. Wanneer de nietigheid van de wettelijke samenwoning is uitgesproken bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest, stuurt de griffier, onverwijld een uittreksel bevattende het beschikkende gedeelte en de vermelding van de dag van het in kracht van gewijsde treden van het vonnis of arrest aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van woonplaats van beide partijen of, indien de partijen geen woonplaats hebben in dezelfde gemeente, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van elk van hen en aan de Dienst Vreemdelingenzaken. De griffier brengt de partijen hiervan in kennis. De ambtenaar van de burgerlijke stand maakt onverwijld melding van de nietigverklaring van de wettelijke samenwoning in het bevolkingsregister.

§ 2. De in de artikelen 1476bis en 1476ter bedoelde wettelijke samenwoning, die nietig verklaard is, heeft niettemin gevolgen ten voordele van de partij die de wettelijke samenwoning te goeder trouw is aangegaan. Ze heeft eveneens gevolgen ten voordele van de kinderen, ook al is geen van beide partijen te goeder trouw geweest.

Artikel 1477

- § 1. De bepalingen van dit artikel die de rechten, verplichtingen en bevoegdheden van de wettelijk samenwonenden regelen, zijn van toepassing door het enkele feit van de wettelijke samenwoning.
- § 2. De artikelen 215, 220, § 1, en 224, § 1, 1, zijn van overeenkomstige toepassing op de wettelijke samenwoning.
- § 3. De wettelijk samenwonenden dragen bij in de lasten van het samenleven naar evenredigheid van hun mogelijkheden.
- § 4. Iedere schuld die door een der wettelijk samenwonenden wordt aangegaan ten behoeve van het samenleven en van de kinderen die door hen opgevoed worden, verbindt de andere samenwonende hoofdelijk. Deze is echter niet aansprakelijk voor schulden die, gelet op de bestaansmiddelen van de samenwonenden, buitensporig zijn.

Artikel 1478

Elk van de wettelijk samenwonenden behoudt de goederen waarvan hij de eigendom kan bewijzen, de inkomsten uit deze goederen en de opbrengsten uit arbeid.

De goederen waarvan geen van beide wettelijk samenwonenden de eigendom kan bewijzen en de inkomsten daarvan worden geacht in onverdeeldheid te zijn.

Indien de overlevende wettelijk samenwonende een erfgenaam is van de vooroverledene, wordt de in het vorige lid bedoelde onverdeeldheid ten aanzien van de erfgenamen met voorbehouden erfdeel als een schenking beschouwd, behoudens tegenbewijs.

Voorts regelen de samenwonenden hun wettelijke samenwoning naar goeddunken door middel van een overeenkomst, voor zover deze geen beding bevat dat strijdig is met artikel 1477, met de openbare orde of de goede zeden, noch met de regels betreffende het ouderlijk gezag en de voogdij, noch met de regels die de wettelijke orde van de erfopvolging bepalen. Die overeenkomst wordt in authentieke vorm verleden voor de notaris en wordt vermeld in het bevolkingsregister.

Artikel 1479

Indien de verstandhouding tussen de wettelijk samenwonenden ernstig verstoord is, beveelt de vrederechter, op verzoek van één van de partijen, de dringende en voorlopige maatregelen betreffende het betrekken van de gemeenschappelijke verblijfplaats, betreffende de persoon en de goederen van de samenwonenden en van de kinderen alsmede betreffende de wettelijke en contractuele verplichtingen van beide samenwonenden.

De vrederechter bepaalt de geldigheidsduur van de maatregelen die hij oplegt. Hoe dan ook vervallen die maatregelen op de dag dat de wettelijke samenwoning, zoals bedoeld in artikel 1476, § 2, zesde lid, wordt beëindigd.

Na de beëindiging van de wettelijke samenwoning en voor zover de vordering binnen drie maanden na die beëindiging is ingesteld, gelast de vrederechter de dringende en voorlopige maatregelen die ingevolge de beëindiging gerechtvaardigd zijn. De vrederechter bepaalt de geldigheidsduur van de maatregelen die hij oplegt. Die geldigheidsduur mag niet langer dan één jaar bedragen.

De vrederechter beschikt overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 1253ter tot 1253octies van het Gerechtelijk Wetboek.